

סליחות לשבת תשובה

פתיחה. סימן אני אהרן חבר. ונרמז גם שם אהרן בבית הראשון.

אֶשָּׂא לֵב וְעֵין לְךָ, הָרוּעָה מֵעַט הַצָּאן. וּבִנְשָׁף אֶקְדָּמְךָ,
לְנִקּוֹת פְּנִימִי וְחִיצוֹן. כִּי כָל-יוֹשְׁבֵי חֲדָלְךָ, נוֹתְנִים
תְּפִלַּת לָצוֹן. וְאֲנִי תְּפִלַּתִּי לְךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יֵאָדְוֵנוּ עֵת רָצוֹן (תהלים ס"ט

י"ד):

אֲנִי הַגָּבֵר הַמְּלַכְתּוֹ, וְנֶאֱצַל מִהוּדָךְ. וּבִעְוֹנוֹ הַשְּׁלַכְתּוֹ,
מִלְּבוֹא בְּסוּדָךְ. וְעַתָּה שָׁב לְמִלְאכְתּוֹ, לְבָרְךָ שֵׁם
כְּבוֹדְךָ. פֶּתַח אוֹצַר בְּרַכְתּוֹ, וְתֵן-לוֹ מִחֲסָדֶיךָ. פּוֹתַח אֶת-

מסורת הפיוט: תְּפִלַּת. א' ב' ג' ד' תְּפִלַּת:

מוצא שפתיך

שפתי דעת

מעט הצאן. ישראל שנשארו מעט מהרבה (ירמיה מ"ב ב'), ונקט הפייסן נשארו מעט מהרבה (ירמיה מ"ב ב'), ונקט הפייסן לשון פסוק מעט הצאן ההנה במדבר (ש"א י"ז כ"ח): **ובנשף.** ובלילה: **תפלת לצון.** ענין תיקון הדיבור במיטב דברים. [אמר המגיה המ"ך ונלע"ד שהמשורר נתכוון לדברי המדרש שאז"ל ישיחו בי יושבי שער וגו' ואני תפילתי וגו' (תהלים ס"ט י"ג) אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע או"ה כששותים

מעט הצאן. ישראל שנשארו מעט מהרבה (ירמיה מ"ב ב'): **ובנשף.** בלילה: **פנימי וחיצון.** מחשבה ודיבור: **כי כל יושבי וכו'.** או"ה אין להם לא טהרת הדיבור ולא טהרת המחשבה רק תפלת לצון מליצת הדיבור דווקא לא לרצון תהיה: **ואני תפילתי וכו'.** ר"ל אבל אני שנקיתי פנימי וחיצון כנזכר תפילתי לך ה' עת רצון. נ"ל:

אוצר החכמה

יושבים ומנגנים ואין מזכירים שמך ואני אע"פ שאוכל ושותה בא להתפלל לפניך וכו' וכאן אע"פ שלא זמן שתייה הוא עכ"ז כמה וכמה דברים מתהוים בלילה מאו"ה, וכוונת המשורר שכל יושבי חדל שהם האומות נותנים תְּפִלַּת לצון ויהיה תפלה מלשון ולא נתן תפלה לאלקים (איוב א' כ"ב) אך אני ואני תפילתי לך ומזכיר שמך כמ"ש במדרש ודו"ק, ונ"ל שהוא נכון: **ואני תפילתי.** נ"ל שאינו הבדל רק

הערות

ונאצל מהודך. אצלת מהודך עליו וכל רואיו יכירוהו כי הוא זרע ברך ה': **בסודך.** בביהמ"ק ששרתה שם השכינה: **למלאכתו.** מלאכת הקדש:

אשא לב ועין לך. ר"ת אלול, ואח"כ הרועה מעט הצאן ר"ת גימטריה נ' יום מר"ח אלול עד הושענא רבה כנודע. (נאמ"ן ס"ט): **תפלת לצון.** כ"נ דצ"ל כמ"ש המגיה בשפ"ד (נאמ"ן ס"ט):

יָדָךְ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן (שם קמ"ה ט"ז):

הִמֵּרְתָּ מִנְעָמוֹ, בַּגּוֹי הַנִּמְהָר וְהִפָּר. וְעוֹדוֹ מִחֲזִיק בְּתָמוֹ,
מִתּוֹךְ מֵאָסֶר וּמִשְׁמֶר. עַל־כֵּן עָמַד טַעֲמוֹ, בּוֹ וְרִיחוֹ
לֹא נִמַּר. בְּצֶדֶק בִּרְךָ עָמוֹ, לְפָנַי מוֹתוֹ וְגָמַר. וּלְנִפְתָּלִי אָמַר,
נִפְתָּלִי שִׁבַּע רָצוֹן (דברים ל"ג כ"ג):

רָצִים מִבְּתִיָּהֶם, אֶל־מִקְדָּשׁ אֲבוֹתֵיהֶם. לְשֵׁלֶם פָּרִים פִּיָּהֶם,
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם. וְלִמְחֹת בְּמִי דְמִיעֵיהֶם, כָּעֵב אֶת־
פְּשָׁעֵיהֶם. אוֹלִי לְמַעוֹנֵיהֶם, יִשׁוּבוֹן וְאֶל־מְכוֹנֵיהֶם. וַיַּעֲלוּ
עוֹלוֹתֵיהֶם, וַיִּזְבְּחֵיהֶם לְרָצוֹן (ישעיה נ"ד ז):
נָתִיב פֶּלֶס וּפְנָה, וְדַרְכֵי תְּשׁוּבָה סוֹלֵל. וּבִגְדֵי כְּלָאוֹ שִׁנָּה,

מסורת הפיוט: וּפְנָה וּדְרֹכֵי תְּשׁוּבָה סוֹלֵל. א' וּפְנָה דְרֹכֵי תְּשׁוּבָה לְסוֹלֵל:

שפתי דעת

ביאור וק"ל: הִמֵּרְתָּ וכו'. החלפת נעימותו, מן ובל
אלחם במנעמיהם (תהלים קמ"א ד'): בַּגּוֹי הַנִּמְהָר
וכו'. מלכות הרשעה, ופסוק הוא בחבקוק (א' ו')
על מלכות בבל ופירושו גוי מר בעולו ונמהר
שעושה דבריו במהירות כמו ולבב נמהרים (ישעיה
ל"ב ד'): וְעוֹדוֹ. ר"ל עכ"ז עודו מחזיק בתומו:
מִתּוֹךְ מֵאָסֶר וכו'. מאסר הגלות: לֹא נִמַּר. לא

מוצא שפתיך

הִמֵּרְתָּ וכו'. החלפת נעימותי: הַנִּמְהָר. עושה
עניינו במהירות מבלי יישוב: וְהִפָּר. מר נפש
ואכזרי: מֵאָסֶר. הגלות: נִמַּר. נתחלף: בְּצֶדֶק
וכו'. מרע"ה: נָתִיב וכו'. שקל דרכיו ופינה אותם
ממכשול: סוֹלֵל. סולו המסילה (ישעיה ס"ב יו"ד):
ובגדי וכו'. משל לעוונות:

נִתְחַלֵּף: בְּצֶדֶק בִּרְךָ עָמוֹ. משה רבנו ע"ה: נָתִיב וכו'. שקל דרכיו ופנה אותם ממכשול והוא ע"ד סולו
סולו פנו דרך (ישעיה נ"ז ד'): סוֹלֵל. לשון דרך, כמו סולו סולו: וּבִגְדֵי כְּלָאוֹ. גם הוא משל לעוונות,
ע"ד הסירו הבגדים הצואים (זכריה ג' ד'):

הערות

ומשמר. בית כלא (בראשית מ"ב י"ז): בְּצֶדֶק.
ר"ל טוב עשה שברך עמו: וּלְנִפְתָּלִי אָמַר וכו'.
סיים המשורר את הבית בברכת אחד השבטים
כדרכו לסיים בפסוק, ונקט ברכת נפתלי לצורך
שפתי רננות / סליחות כמנהג גירבא ולוב {עמוד 649} {755275}

וַיַּעֲמֵד וַיִּפְּלֵל. וְאֶל־רְהָבִים לֹא־פָנָה, וְשָׁטִי כֶּזֶב הִלֵּל. וְהָאֵל לִידּוֹ אָנָּה, וְהָרֶם תִּרְפִּים וְחָלָל. כִּי אֲשֶׁר קוֹסְמִים יְהוֹלֵל, תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן (ויקרא כ"ב כ"א):

חֲפָצִי בְּבִרְכַּת אֲב הַמּוֹן, וּמֵאָה שְׁעָרִים מָצָא. וּבִרְכַּת פְּצֵל עֶרְמוֹן, וְעַל־מִצְרִים יָצָא. וּבִרְכַּת שְׁבָה אָמוֹן, וְסִמְךָ יְדוֹ וְנִרְצָה. וּבִרְכַּת כְּטֹל חֶרְמוֹן, אֲשֶׁר אֲדַמּוֹנִי פָצָה. כִּי מוֹצְאֵי מָצָא, חַיִּים וַיִּפֶּק רָצוֹן (משלי ח' ל"ה):

מסורת הפיוט: הלל. א' ב' ג' ד' חלל: וחלל. ב' ג' ד' וחלל: וחלל כי אשר קוסמים. כל תיבות אלו נשמטו בא':

מוצא שפתיך

רהבים. בעלי גואה: ושטי כזב. נוטים אל השקר: חלל. ענין מניעה, מן תחולל גשם (משלי כ"ה ג') ור"ל מנע עצמו: קוסמים. חכמי המזלות: יהולל. יעשה אותם הוללות וסכלות: אב המון. אאע"ה: ומאה שערים. יצחק אע"ה: פצל וכו'. יעקב אע"ה: ועל מצרים יצא. יוסף הצדיק ע"ה: וברכת שבה. מרע"ה, ע"ש עלית למרום שבית שבי (תהלים ס"ח י"ט): אמון. התורה, מן ואהיה אצלו אמון (משלי ח' ל'): וסמך ידו. אהרן הכהן ע"ה: וברכת כטל וכו'. כטל חרמון וגו' כי שם צוה ה' את הברכה: אדמוני. דוד המלך ע"ה: אדמוני יפה עינים (ש"א ט"ז י"ב):

שפתי דעת

רהבים. בעלי כח וגאווה: ושטי כזב. נוטים אל הנכזב: קוסמים יהולל. הם חכמי המזלות האומרים כך וכך יהיה הוא יעשה אותם הוללות וסכלות ולא יפנה אליהם לבו: ברכת אב המון. אברהם אע"ה: ומאה שערים. יצחק אע"ה: פצל ערמון. יעקב אע"ה: ועל מצרים יצא. יוסף הצדיק ע"ה: וברכת שבה אמון. מרע"ה וסמך הפייטן על הפרשה עלית למרום שבית שבי (תהלים ס"ח י"ט). אמון היא התורה שכתוב בה ואהיה אצלו אמון (משלי ח' ל'): וסמך ידו. אהרן הכהן ע"ה: כטל חרמון וכו'. דוד המלך ע"ה, שכתוב בו אדמוני עם יפה עינים (ש"א ט"ז י"ב):

הערות

וברכת כטל חרמון. תהלים (קל"ג ג') ומדבר על השפע שיוריד ה' על הררי ציון כטל חרמון: אשר אדמוני פצה. שאמרה דוד המלך ע"ה: כי מוצאי מצא חיים וכו'. ע"ש סוף הפסוק (כטל חרמון) כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם:

ישראל: ושטי כזב הלל. כ"נ דצ"ל, כי אין דרך משוררי ספרד לחרוז באותה תיבה פעמיים, ופירושו ושטי כזב לא הלל וחוזר אל לא שלפניו. (נאמ"ן ס"ט): אנה. זימן לו שיהרוס תרפים (ע"ז) ויחללם: וחלל. כצ"ל הניקוד (נאמ"ן ס"ט): וסמך ידו וכו'. ר"ל וברכת סמך ידו וכו':

סימן יוסף. במשקל שש תנועות (ע"פ רוב). לחן יחידה לחנות.

יְדִיכֶם צְבָאוֹת יְהוָה יִשְׁאוּ־נָא בְּשִׁבְחָהּ. לְשִׁמּוֹ
וְהַשְׁתַּחֲוִי־נָא, וְעַבְדֶּיהָ בְּשִׁמְחָה. וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו,
כַּפָּרָה וּסְלִיחָה. יִתֵּן יְהוָה יִשְׁאוּ־נָא לָכֶם, וּמִצָּאָנָה מְנוּחָה (רות א'
 (ט"ז)

וַתֵּנוּ שִׁיר לְנוֹתָן, לָכֶם שִׁבְתָּ קָדְשׁוֹ. שִׁשֶּׁת יָמִים לַעֲבֹד, וַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי לְקָדְשׁוֹ. אֲשֶׁרִי אָנוֹשׁ יַעֲשֶׂה־זֹאת, וְלֹא־יִחַלֵּל
בְּרִית קָדְשׁוֹ. כִּי־נִבְחָר לִיהוָה יִשְׁאוּ־נָא לָכֶם, מִזִּבְחַת וּמִמְנוּחָה (ע"פ משלי
 כ"א ג'). יִתֵּן יְהוָה יִשְׁאוּ־נָא לָכֶם, וּמִצָּאָנָה מְנוּחָה:

שִׁיחֵי נִדְבָה שִׁפְכוּ, לֹאֵל בְּרוּחַ נְדִיבָה. עַד־יֵשִׁים וְעַד־יִתֵּן,
תִּהְלֶה עֵיר אֶהְלִיבָה. וַיּוֹנְתוּ תַמָּתוֹ, תַנְשֵׂא לוֹ וְשָׁבָה.
אֶל־בֵּית לְשֹׁכָה וּפִתְחָהּ, מֵעֵין גַּנִּים וּמְנוּחָה (ע"פ שה"ש ד' ט"ז). יִתֵּן
יְהוָה יִשְׁאוּ־נָא לָכֶם, וּמִצָּאָנָה מְנוּחָה:

פִּתְחֵי מְזוּזוֹת אַבְיֶכֶם, שִׁיתוּ לָכֶם מַחְנָה. וַתִּדְבַּרְנָה בְּפִיכֶם,

מסורת הפיוט: גנים ומנוחה. א' גנים ומנוחה:

שפתי דעת

לשכה ופתחה. פסוק הוא ביחזקאל (יחזקאל מ' ל"ח) בבנין ביהמ"ק שתובב"א: מעין גנים ומנוחה. כצ"ל: פתחי מזוזות. הם בתי כנסיות ובתי מדרשות, ע"ש הכתוב לשמור מזוזות פתחי (משלי ח' ל"ד):

מוצא שפתיך

לשכה וכו'. פסוק הוא ביחזקאל בבנין ביהמ"ק שיבנה בב"א: פתחי מזוזות. בתי כנסיות ומדרשות:

הערות

מזבח וממנחה. יותר מזבח ומנחה: שיחי נדבה. תפילות נדבה: אהליבה. ירושלים (יחזקאל כ"ג ד'): ויונתו תמתו. כנסת ישראל: ושב אל בית לשכה ופתחה. עיי' מ"ש

שִׁירוּ בְנֵעַם מַעֲנָה. עַד־יִמְלֹא אֶת־יְדֵכֶם, לְשִׁרְתּוֹ בְּחֲדָרֵי
מִשְׁכְּנֵי. אֱלֹהִים וְנָסָה אֲנָתָה, וַיִּסְפּוּ עֲנוּיִם בִּיהוָה יאהדונה
שְׂמִיחָה (ישעיה כ"ט י"ט). יִתֵּן יְהוָה יאהדונה לָכֶם, וּמִצָּאָנָה מְנוּחָה:

סימן אברם טויל. במשקל תשע תנועות. לחן שבחך אל סדרתי.

אֱמוּנִים בְּלִיל זֶה עָרְכוּ שִׁיר נִבְחָר, עִם קָדוֹשׁ אַתֶּם וּבְכֶם
בְּחָר, עֲזָבוּ מִשָּׂא וּמִתֵּן וְכָל־מִסְחָר, שִׁבַּת קָדֵשׁ
לִיהוָה יאהדונה מָחָר (שמות ט"ז כ"ג):

בְּזֹרַע גָּאֲלָנוּ וּבְאֶצְבַּע, וְאוֹיְבֵינוּ בְּתִהוּמוֹת־יָם טָבַע,
וּמִשְׁמָרוֹ הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע, חֶשֶׁק יְהוָה יאהדונה
בְּכֶם וַיִּבְחָר (דברים ד' ד'). שִׁבַּת קָדֵשׁ לִיהוָה יאהדונה מָחָר:

רָנְנוּ וְעָנּוּ בְּהוֹדוֹת וּבִהֲלָל, וְשָׁמְרוּ אֶת הַשִּׁבַּת מִחֲלָל, וְהִקְיִמוּ
מִשְׁמַר מִחֲצוֹת הַלַּיִל, עַד־שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר (ברכות דף ב'
ע"א). שִׁבַּת קָדֵשׁ לִיהוָה יאהדונה מָחָר:

מִה־נִּכְבַּד יוֹם שִׁבַּת מִיָּמִים, מְעַרְבִין לוֹ וְטוֹמְנִין אֶת־הַחַמִּים,
הֵכֵן אֶל־יוֹם שִׁבַּת מְטַעְמִים, וְלִהְדָּלִיק רוֹץ וְעֹשֶׂה

מסורת הפיוט: בה' שמחה. ב' ג' ד' לית תיבת בה: אמונים. א' לאלקים: אל יום. א' את יום:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

ובאצבע. כמ"ש אצבע אלקים היא (שמות ח' וּבְאֶצְבַּע. כמ"ש אצבע אלקים היא (שמות ח' ט"ו): ולהדליק רוץ. בעוד היום ולא יאחר: ט"ו): ולהדליק רוץ וכו'. שידליק מבעוד יום
ממש ואל יאחר:

הערות

כ"ה). נאמ"ן ס"ט: ימלא את ידכם לשרתו. כל שמות כ"ח מ"א): ויספו ענוים בה' שמחה.
מילוי ידים לשון חינוך הוא, כשהוא נכנס לדבר כצ"ל כלה"כ, וכ"ה בדפוס ישן (נאמ"ן ס"ט):
להיות מוחזק בו מאותו היום והלאה הוא. (רש"י מחר. לאו דוקא: מחלל. מלחלל:

אֶל־תֵּאָחֵר (דניאל ט' י"ט). שִׁבְת קֹדֶשׁ לַיהוָה יֵאָהֲדוּנָהי מִחֵר:

טוֹב וּמִטִּיב הֵטִיב לַמִּתְעַנְּגִים, בְּיוֹם שִׁבְת וּמִרְבִּים בּוֹ
תַעֲנוּגִים, וְתַבְשִׁילִים מְכִינִים לוֹ עִם־דָּגִים, בְּשִׁלְחָנִי
הַנְּנִי מִבֵּיא מִחֵר (שמות י' ד'). שִׁבְת קֹדֶשׁ לַיהוָה יֵאָהֲדוּנָהי מִחֵר:

נראה שהיה סימן אברהם טויל אלא שנשמטו ממנה ג' בתים. במשקל תשע תנועות.
לחן שבחך אל סדרתי.

אֵל בָּחַר בְּיִשְׂרָאֵל לְזֻכּוֹתָם, וּמִיָּמִי קָדָם חָשַׁק בְּאֲבוֹתָם,
וְהִנְחִילָם אֶת־הַתּוֹרָה לְהוֹרוֹתָם, לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשִּׁבְת
לְדוֹרוֹתָם (שמות ל"א ט"ז):

בְּשִׁבְת נָח הַשָּׁמַיִם קוֹנָה, וְאָסַר בּוֹ מִצָּא חֶפֶץ וְכָל־מַעֲנָה, בּוֹ
יְנוּחוּ יִגְעִים וּלְכָל־בְּנֵי, יִשְׂרָאֵל הִיָּה אֹר בְּמוֹשְׁבוֹתָם
(שם י' כ"ג). לַעֲשׂוֹת אֶת הַשִּׁבְת לְדוֹרוֹתָם:

מִחֲלָל יוֹם שִׁבְת דִּינוּ פוֹרֵשׁ, בְּסִקִּילָה וּמִן הַחַיִּים מְגוֹרֵשׁ,
אֲשֶׁר מִחֲלָקִים חָצִיו לְמִדְרֵשׁ, וְחָצִיו בְּחֲצִירֵיהֶם
וּבִטִּירוֹתָם (בראשית כ"ה ט"ז). לַעֲשׂוֹת אֶת הַשִּׁבְת לְדוֹרוֹתָם:

טָהוֹר טָהַר עֲמָךְ מִמַּעַלּוֹ, וְשִׁבְת קֹדֶשְׁךָ לָעֵד הִנְחִילּוּ, לְהַצִּילּוּ
מִן־הַפְּסִילִים אֲשֶׁר לֹא, יִרְעוּ וְגַם הֵיטִיב אֵין אוֹתָם (ירמיה

מסורת הפיוט: הטיב. א' הטוב: אין אותם. א' ב' ג' ד' אתם:

שפתי דעת

חציו למדרש וכו'. ע"ד מה שאמרו בש"ס (ביצה ט"ו ע"ב) חציו לה' וחציו לכם:

הערות

לזכותם. בתרי"ג מצוות: מצוא חפץ. כגון
מעין נכסיו לראות מה צריך למחר: וכל מענה.
שלא יהיה דיבור שבת כדיבור חול: פורש.
מפורש: ומן החיים מגורש אשר מחלקים
כצ"ל כלה"כ, ועניינו כמו אתם:

י"ה). לעשות את השבת לדורותם:

יֵה אֶסְגֹּד וְעַל קִדְקֹד לְךָ אֶקֹּד, וַיּוֹם יוֹם עַל דִּלְתוֹתֶיךָ
לְשָׁקוֹד, אוֹלִי אֶת-עַמִּי לְשָׁלוֹם תִּפְקֹד, וְלֹא-יִהְיֶה נֶגֶף

בִּפְקֹד אוֹתָם (ע"פ שמות ל' י"ב). לעשות את השבת לדורותם:

לַתּוֹלִים עֵין וּלְנוֹשָׁאִים שַׁעַל, תִּשְׁמַע וְתִסְלַח לָהֶם כָּל-מַעַל,
וְתַעֲוֶר רַחֲמֶיךָ לְכַפֵּר עַל, בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִכָּל-

חַטָּאתָם (ויקרא ט"ז ל"ד). לעשות את השבת לדורותם:

סימן משה חזק. לחן עזרי יבוא.

מִשְׁכָּנוֹת מִבְּטָחִים, וּבֵית מָנוֹחַ. יְבוֹאוּן נִשְׁכָּחִים, בְּבוֹר
שָׁכוֹת. וְשִׁבִּית נִדְחִים, וְהַמְלָקוֹת. וְשֵׁם יְנוּחוֹ

יִגְיַעִי כַח (איוב ג' י"ז):

שַׁבָּת יִשְׁמָחוּ, בָּהֶ עַם עֵיִיפִים. לְרַגְלָהּ נֶאֱנָחוּ, קֶהֱלוֹת
חֲנָפִים. כִּי-בָה נִפְתָּחוּ, שְׁעָרִים לְרָפִים. וַיָּשׁוּבוּ

מסורת הפיוט: ועל קדקד. ג' ד' ועד קדקד:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

שַׁעַל. כפיהם נשואות לשמים: משכנות וכו'. לשקוד. ענין מהירות והתמדה, ופסוק הוא (משלי
לא"י וירושלים: נשכחים וכו'. בגלות: חנפים. ח' ל"ד): שַׁעַל. כפיהם נשואות השמים:

או"ה: נרפים. ישראל נרפים בגלות: וישבו משכנות מבטחים. לא"י וירושלים, ופסוק
הוא וישב עמי וגו' ובמשכנות מבטחים (ישעיה ל"ב

י"ח): נשכחים בבור שכות. בגלות המר הזה, ע"ש הפסוק למה שכחתני (תהלים מ"ב יו"ד): קהילות
חנפים. או"ה: שערים לרפים. ישראל שהם נרפים וחלשים בגלות, מן רפה ידיים (ש"ב י"ז ב'):

הערות

אסגוד. אשתחוה: ועל קדקד. כצ"ל, וכ"ה ז': לתולים עין. אליך בצפייה:
בדפוסים ישנים (נאמ"ן ס"ט): תפקוד. תזכור שכות. בחולס והוא מקור, ר"ל נשכחים שכות
ביום הדין (יום זכרון מעשי בני אדם לפניו (נאמ"ן ס"ט): והמלקות. שנקחו
יתברך), וכן הוא ענין בפקוד אותם (עי' הושע ט'
שפתי רננות / שליחות כמנהג גירבא ולוב {עמוד 654} {755275}

יַעֲפִים, גְּבוּרֵי כַח (תהלים ק"ג כ'). וְשֵׁם יְנוּחוֹ יִגְיַעֵי כַח:
הִנִּיחַ מִלְכִּי, כִּי־נָחַר גָּרוֹן. וְאַסִּירִי חֲשָׁכִי, תָּשִׁיב לְבַצְרוֹן.
וּמַעֲוֹתַי דָּרְכִי, הִלְבֵּשׁ קִדְרוֹן. הֲלֹא תִשְׁפֹּט־בָם כִּי, אֵין
בָּנוּ כַח (דה"ב כ' י"ב). וְשֵׁם יְנוּחוֹ יִגְיַעֵי כַח:
חֲזִיק יָד עֲבָדְךָ, וּפָנֶה אֵלָיו. וְאַמֵּץ אֶת עַמְּךָ, וְקַבֵּץ גּוֹלָיו.
לְבֵית קִדְשְׁךָ, הוֹאֵל וְהוֹדֵךְ עָלָיו. וַיִּשְׁיֹשׁ וַיִּשְׁמַחוּ
דְּלִי־כַח. וְשֵׁם יְנוּחוֹ יִגְיַעֵי כַח:

מסתג'אב. סימן אני יוסף בר מאיר בן מהאגר יצלת.
בנויה על פסוקי מזמור שיר ליום השבת (תהלים צ"ב).
יוֹם הַמְּנוּחָה וְחֻבְלָהּ, מִה־נָּעִים גּוֹרְלָהּ, וּבוֹ מַצָּאָה הַיּוֹנָה,
מְנוּחַ לְכַף־רַגְלָהּ:
אַפְתַּח שַׁעְרֵי רִנָּנִי, הַיּוֹם בִּקְהֵל אֲמוּנִי, טוֹב לְהוֹדוֹת
לַיהוָה יֵהוּדָה יֵהוּדָה:
נֶאֱמָרוּ לְהַגִּיד בְּצַבִּיּוֹן, בָּאֲנוּ בְּזֶמֶר וְהַגִּיּוֹן, וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ

מסורת הפיוט: יעפים. א' ב' יחפים (נעי' מוצ"ש): הִנִּיחַ. ב' הִנִּיחַ, ג' ד' הִנִּיחַ: כִּי נָחַר גָּרוֹן. א' וְנָחַר גָּרוֹן:
בם כִּי. א' ב' ג' ד' לִית תִּיבַת כִּי: בּוֹמֵר. א' בּוֹמֵר:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

בצביון. בתפארת השיר, ועשה הפייטן כמו מן יעפים וכו'. כ"ה בסדר רע"ג ונכון הוא כענין
הכתוב הנותן ליעף כח, או יהיה פירושו מענין
התחזקות מן כתועפות ראם לו (במדבר כ"ג כ"ב) ור"ל ישראל שהם רפים וחלשים בגלות ישובו להיות
חזקים גבורי כח: כִּי נָחַר גָּרוֹן. כצ"ל: **בצביון.** בתפארת השיר:

הערות

הִנִּיחַ. כצ"ל הניקוד (נאמ"ן ס"ט): חֲשָׁכִי. כח. חסרי כח: וחבלה. וחלקה: אמוני. עם
החשך שלי, גלותי: ומעותי. מעקמי: הלבש קדרון. ע"ש אלביש שמים קדרות (ישעיה נ' ג'),
ועניינו חשך ואפילה: תשפוט בם. תעשה בהם נקמה: כִּי אֵין וכו'. כצ"ל כמ"ש בפסוק, וכן
מוכיח החרוז הפנימי: גוליו. הגולים שלו: דלי

על־יון:

יָרוּצוּ לְנִגְדֶּךָ, בָּאֵי בָרַב פַּחַדְךָ, לְהַגִּיד בַּבֶּקֶר חֲסִדְךָ:
 יִשְׁירוּן בְּשִׁיר הַמַּעֲלוֹת, לְסִפּוֹר גְּדֻלָּךְ בְּגִילוֹת, וְאַמוֹנָתְךָ
 בַּלִּילוֹת:

וְלֹאֲשִׁיר נִחַלֹּת חֶבֶל, מִקְוִים לְמִי שָׁם תִּבֵּל, עַל־עֶשׂוֹר
וְעַל־נֶבֶל:

שׁוֹבְרֵי הַגּוֹת בְּצִנּוֹר, בְּמוֹ שַׁעַר נִיקְנּוֹר, עָלִי הַגִּיּוֹן בְּכִנּוֹר:
פּוֹצֵה עֲדִיו לְמַהֲלָלָךְ, בְּתוֹךְ עֲדֹתֶךָ וּקְהִלָּךְ, נוֹאֵם כִּי־
שִׁמְחַתְּנִי יְהוָה ^{יֵאֱהָדוּנָהּ} בַּפֻּעֲלָךְ:

בְּבֵיתְךָ חִפְצֵי לְקָנוֹ, וְאֶל־יְהוָה וְאֶת־חֲנִינִי, בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ
אֲרִינִי:

רָמוּ בְּכָל-אֶפְסֵיךָ, פְּלֹאֲיֶיךָ וְנִסֵּיךָ, מִה-גָּדְלוֹ מַעֲשֶׂיךָ:

מוצא שפתיך

שוברי. לשון תקוה: **הגות בצינור.** בירושלים או מן לקול צנורִיך עיין בסדר ליל ב' של ר"ה בפזמון יפיפיה השבויה (עמוד 680), ומשם באר'ה. **נ"ל: שער ניקנור.** בביהמ"ק: **פוצה עדין.** פותח פיו, מן עדין לבלום (תהלים ל"ב ט'):

שפתי דעת

שרש חבה יאמר חביון עוזו (חבקוק ג' ד') כן מן
צבה יאמר צביון אע"פ שלא נמצא בכתוב מהענין
הזה כ"א צבי וק"ל: **שוברי וכו'.** נ"ל שר"ל שהם
משברים ומקוים להגות בצינור דהיינו בכינורות
ובכלי שיר: **בשער ניקנור.** בביהמ"ק לעתיד
לבוא בב"א וכמ"ש בבית שאחריו בביתך חפצי

לקנן וכו': פוצה עדיו. פותח פיו, מן עדיו לבלום (תהלים ל"ב ט):

הערות

הגיון בכינור (תהלים צ"ב ד'): **ואמונתך**. שאתה מקיים הבטחותיך: **ולשיר נחלת חבל וכו'**. עם ישראל מקוים לשיר לשי"ת שברא העולם: **נחלת חבל**. ע"ש יעקב חבל נחלתו (דברים ל"ב ט').

עשור. שם כלי נגינה בעל עשרה נימים:
למהללך. לשבחים והילולים שלך: **לקנו.** לבנות
הקן שלי, ור"ל לגור שם: **רמו בכל אפסיך.** יצא
שםם בכל העולם:

מֵרַב נִזְרָאוֹתֶיךָ, בְּלִבִּי פְעֻלוֹתֶיךָ, מֵאֵד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ:
אֶל-כָּל-חֲכָם-לֵב נֹדַע, גְּאוֹנְךָ וְעַל-זֹאת פָּדַע, אִישׁ-בַּעַר
לֹא יָדַע:

יֵלְאוּ רוּאִים מִחֲזוֹת, יִקָּר יוֹדַע רְזוֹת, וְכִסִּיל לֹא-יָבִין
אֶת-זֹאת:

רַם אֲמַצָּת יְמִינִי, בְּשִׁבְת־קֹדֶשׁ שְׁשׁוֹנִי, וְתָרַם כְּרֹאם קֶרְנִי:
בִּנְתָּ לִרְעִי שְׁאֲנָן, לְבִי בָאוֹת אֶל חֲנָן, בְּלוֹתִי בְשֶׁמֶן רַעֲנָן:
נֹצֵצָתִי בְּשִׁירִי, וְטָרַם תִּמְעַד אֲשׁוּרִי, וְתִבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרִי:
מִצָּר עָלַי יִצְרַח, הַבִּטְחָתָּ נִין אֲזָרַח, צְדִיק כִּתְמָר יִפְרַח:

מסורת הפיוט: ועל זאת. א' וכל זאת:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

גאונך. שב למעלה לנודע, ורבים ככה: פדע. פדה: ילאו. ייעפו: רזות. סודות: לרעי. מחשבתי: שאנן. ענין השקט
ונמשך ללבי: בשורי. באויבי המביטים בי עיין
בשרשים: יצרח. ענין הגבהת הקול בצעקה:
לא יכולתי להבינו כי שאנן הוא שם למלאך ואיך
יאמר כן לנגדו יתברך. וראיתי ביאיר גתיב שכתוב

מלך ואם אינו ט"ס יבוא על נכון לשון הפייטן אלא שכל המפרשים פירשו שנאן שם מלאך וכן ייסד
הפייטן [ר' שלמה בן גבירול בתפלת שחרית של יוהכ"פ] שנאנים שאננים וצ"ע. אח"כ נ"ל שהוא חוזר
לאחריו וה"ק בנתה לרעי פירוש מחשבתי וע"כ שאנן לבי שאתה חנן ורחום ודו"ק: ותבט עיני בשורי.
פי' הרד"ק ראתה עיני בהם מה שאני חפץ: יצרח. ירעם ויפחד, מן יריע אף יצריח (ישעיה מ"ב י"ג):

הערות

בלבי פעולותיך. ר"ל שמורים בלבי ואינם
נשכחים: גאונך. גדלך: מחזות יקר יודע רזות.
מלהתבונן ולהעמיק בכבודו וגדולתו של השי"ת
שאין לו חקר: כראם. כמו ראם (שם בהמה):
בנתה לרעי שאנן לבי באות אל חנן. עיי' מ"ש
המפרשים ז"ל. ולעני"ד יש לפרש בנתה לרעי
כפירש"י (תהלים קל"ט ב') בנתה למשכני אל
שפתי רננות / סליחות כמנהג גירבא ולוב {עמוד 657} (755275)

הָעַם בְּדָתוֹ יִהְיֶה, כְּדֹגֵי הַיָּם יִדָּגָה, כְּאַרְזֵי בִלְבָנוֹן יִשָּׁגָה:
אֶךְ-שְׁתוּלִים הוֹבִטָחוּ, בְּבֵית אֵל צָחוּ, בְּחִצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ
יִפְרִיחוּ:

גּוֹאֲלֵנוּ יִזְכֹּר לְטוֹבָה, כְּנֶם דָּגוּל מִרְבָּה, עוֹד יְנוּבוֹן בְּשִׁיבָה:
רְדוּמֵי מוֹת יָחִיו, וְלִבּוֹת בִּיגוֹן הוֹגִיו, דְּשָׁנִים וְרַעְנָנִים יִהְיוּ:
יְשׁוּבֵי גְדוּדֵי הַמוֹנֵי, אֶל-עָרֵי וּמִשְׁכָּנַי, לְהַגִּיד כִּי-יֵשֶׁר
יְהוָאֲדֹנָי יֵאֱהֻדוּנָהי:

צָרַת עַמּוֹ וְעַצְבוֹ, מִחֶטְא טָמוֹן בְּחֶפְזוֹ, צוּרֵי וְלֹא-עוֹלָתָהּ בּוֹ:
לְצִיּוֹן יַעֲלֶה כּוֹבֵשׁ, בְּעֵת צִירוֹ יִהְיֶה חוֹבֵשׁ, יְהוָאֲדֹנָי יֵאֱהֻדוּנָהי מֶלֶךְ
גְּאוֹת לְבִשׁ (תהלים צ"ג א):

מסורת הפיוט: הוגיו. א' יוגיו, וב' יוניו: גדודי. א' ב' ג' ד' גדוד: יעלה כובש וכו' צירו חובש. א' ב' יעלה
חובש יהא חובש ג' ד' יעלה חובש יהא כובש:

<p>מוצא שפתיך</p> <p>דגול וכו'. הקב"ה: הוגיו. כצ"ל, מן כי ה' הוגה (איכה א' ה'): ישובב. ישיב: יעלה חובש. מן ביום חבוש ה' את שבר עמו (ישעיה ל' כ"ו). נ"ל: צירו. ענין שליח, מן ציר אמונים ור"ל מלך המשיח שיגלה בב"א. נ"ל: יהא כובש. כצ"ל:</p>	<p>שפתי דעת</p> <p>כנס דגול. כמו שאמר דגול מרבבה (שה"ש ה' י"ד) שהוא הקב"ה: יוניו. יפרחו, ר"ל תחת שהיו ביגון יפרחו קרוב לינון שמו (תהלים ע"ב י"ז). [א"ה המ"ך ונ"ל שצ"ל הוגיו, מן ה' הוגה (איכה א' ה') ור"ל לבבות שכבר הוגיו דשנים ורעננים יהיו וק"ל]: צרת עמו וכו'. ר"ל צרת ישראל ועצבונו הוא מפני עונו הטמון בחובו וזהו מה שסיים צורי ולא עולתה בו: חובש. הראשון מלשון וחבשת להם מגבעות (שמות כ"ח ט') ור"ל כה"ג או מלך, וחובש השני מן ביום חבוש ה' את שבר עמו (ישעיה ל' כ"ו). אח"כ נ"ל להגיה כובש במקום חובש הראשון ודו"ק: צירו. כאבו, מן (צירי) [כצירי] יולדה (שם כ"א ג'):</p>
---	--

הערות

יפרח וישגשג ממנו והוא ירד מטה מטה: בדתו. שבתו (בתורה): גדודי המוני. כצ"ל (נאמ"ן
ס"ט): בחובו. במחבואו, בתוכו: לציון יעלה
השפ"ד ז"ל בסוף דבריו (נאמ"ן ס"ט):

חָבְלוּ בְּעֹז יְאֹזֵר, לְהַכָּרִית גּוֹי זָר, לִבֵּשׁ יְהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי עֹז
הַתְּאֹזֵר (שם):

נראה לי סימן הלל. במשקל חמש תנועות. לחן מלאה הארץ.

הַיּוֹם מִה־נִּכְבָּד, וַיִּקָּר לְהַמוֹנִי. וּמִה־נִּחְמָד וְנָעִים, לְהַרְבוֹת
בּוֹ שְׁשׁוֹנִי. לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, נָתַנוּ אֶל בְּסִינִי. לָכֵן
קָדְשׁוֹהוּ, עֲדַת כָּל־נַאֲמָנִי. וּדְעוּ כִּי־שַׁבַּת הַיּוֹם לַיהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי
(שמות ט"ז כ"ה):

לַיהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי אֱלֹהִים, מְקוֹיִם עִם חוֹכָיו. עָשׂוּ כָל־מַאֲרָיו,
לָכוּ נָא בְּדַרְכָּיו. וְהִזְכּוּ וְתִדְמוּ, לְכַתּוֹת מַלְאָכָיו.
יַעֲזֹב כָּל־רָשָׁע, נְתִיבֵי תִהְלֻכָיו. וְאִישׁ אֶזְרֵן דַּרְכָּיו, וַיֵּשׁוּב אֶל
יְהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי (ישעיה נ"ה ז'). וּדְעוּ כִּי־שַׁבַּת הַיּוֹם לַיהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי:

לַיהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי אֱלֹהִים, בְּיוֹם שַׁבַּת־תְּשׁוּבָה. בְּדַמְעַת לֵב וְעֵין,
מִחַה חֲטָאת כְּתוּבָה. וְהִתְוַדּוּ חַטָּאִים, וְעִזְבוּ־נָא
מִשׁוּבָה. וְאוֹלֵי יִזְכָּרְכֶם, אֱלֹהֵיכֶם לְטוֹבָה. עָשׂוּ כְּזֹאת וְשׁוּבָה,
יִשְׂרָאֵל עַד־יְהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי (חושע י"ד ב'). וּדְעוּ כִּי־שַׁבַּת הַיּוֹם לַיהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי:

לַיהוָה אֱדֻנִּי יֵאָהֲדוּנָהי אֱלֹהִים, תְּמִימִים עִם־יִשְׂרָאֵל. וְעַם נָדַח אֲשֶׁר־
הֵם, בְּבוֹר גְּלוֹת אֲסוּרִים. שָׁמְעוּ קוֹלִי וְשִׁירוֹ, לֵאל מִשְׁפִּיל
וּמְרִים. בְּלִבָּב בָּר וְטָהוֹר, וְגוֹף נָקִי וּבָרִים. קָחוּ עִמָּכֶם

שפתי דעת

מוצא שפתיך

חבלו. חלקו ה' חלק יעקב, וכן חלקי ה' אמרה חבלו. מן יעקב חבל נחלתו (דברים ל"ב ט'):
נפשי (איכה ג' כ"ד): בעוז וכו'. ה' מלך וגו' עוז
יתאזר (תהלים צ"ג א'):

הערות

חוכיו. המחכים לו: און. רשע: משובה. מרד: וברים. ונקיים:

דְּבָרִים, וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה (שם פס' ג'). וידעו כי־שַׁבַּת הַיּוֹם לַיהוָה

יאהדונה:

לַיהוָה יאהדונה אֱלֹהִים, פְּלִיטָת עַם רְחוּמִים. בְּקוֹל תַּחֲנוּן
יְבוֹאוּן, וּמֵאֲמָרִים נְעִימִים. וְדַמְעַם עַל־עֵינֵיהֶם, כִּמּוֹ נַחַל
קְדוּמִים. וְהֵם צוֹעְקִים וְנוֹאֲמִים, וַיַּעֲבֹר יְהוָה (שמות ל"ד

יאהדונה: וידעו כי־שַׁבַּת הַיּוֹם לַיהוָה יאהדונה:

תוכחה. סימן אני זכריה חזק. משקל שש תנועות (הפזמון: שבע שבע תנועות).

שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים, אֶל־אֵל יוֹשֵׁב הַפְּרוּבִים (ב' פעמים):

אֲשׁוּעַ אֶל־אֵלִי, אוֹלֵי יִסְלַח מַעְלִי. וְאֲשָׂא מִמֶּךָ אֵלִי, בְּקָר
תִּשְׁמַע קוֹלִי (תהלים ה' ד'): נֹרָא וְנִשְׁגָּב וְאִיּוֹם, הַמֵּצֵא לָנוּ
פְּדִיּוֹם. וְתִשְׁמָע מִחֲבִיּוֹן, תָּקוּם תִּרְחַם צִיּוֹן (שם ק"ב י"ד): יִפְּיֵק
לָנוּ רְצוֹנוֹ, עַמִּי מִשְׁמִי מְעוֹנוֹ. וְלָכֶם יִצְוֶה סְלִיחָה, בְּיוֹם שַׁבַּת
וּמְנוּחָה:

זָכִים תִּהְיוּ מִחוּבָה, לְפָנַי שׁוֹכֵן עֲרָבָה. וְתִמְחַק חֲטָאת
כְּתוּבָה, בְּיוֹם שַׁבַּת תְּשׁוּבָה: כּוֹנֵנוּ אֶת דְּרָכֵיכֶם,

מסורת הפיוט: ותשמיע מחביון. בכל הדפוסים ותשמע.

שפתי דעת

מוצא שפתיך

מחביון. חביון עוזו (חבקוק ג' ד'): יפיק. יוציא: ויעבור ה'. מכאן מוכח שהראשונים היו אומרים
ויעבור בין הפזמונים אפילו בשבת. וכ"כ בכל
הדפוסים מזה הספר אל מלך בין כל פזמון ופזמון, ואנחנו לא כתבנוהו מאחר שבזמנינו זה אין אומרים
אותו אפילו בחול: מחביון. מחביון עוזו (חבקוק ג' ד'): יפיק. יוציא, מן ויפק רצון מה' (משלי ח' ל"ה):

הערות

אשוע. אצעק: ותשמיע מחביון. כצ"ל לפי תרחם ציון. ותפס לשון הפסוק בתהלים. ולכן לא
המשקל שש שש תנועות ושיעור הלשון ותשמיע אמר אקום ארחם ציון. (נאמ"ן ס"ט): שוכן
לנו מחביון (מקום סתרך בשמים, אשר) תקום ערבה. שוכן בשמים (ערבות הוא אחד משבעה

וַיִּשְׁרוּ אֶת מַעְלָלָכֶם. וְלָכֶם שָׁלוֹם לָרֹב, לָרַחֵק וְלִקְרֹב (ישעיה נ"ז י"ט): רַחֲמֵי יְהוָה עָלֵיכֶם, לְהַסִּיר אֶת-חֲרַפְתְּכֶם. וְעָלֵיכֶם וְעַל-בְּנֵיכֶם, יַחֲכֶה-צֹר לַחֲנֻכֶּם (ע"פ ישעיה ל' י"ח): יְדָכֶם תִּשְׂאוּ-קֹדֶשׁ, לֹאֵל נֶאֱדָר בַּקֹּדֶשׁ. וַיֹּסֶף יְהוָה יֵהוּדָה ^{יאהדונה} עָלֵיכֶם, אֶלְף פְּעָמִים כָּכֶם (ע"פ דברים א' י"א): הַיּוֹם נִצּוּרִים כְּבַבֶּת, שַׁבַּת-קֹדֶשׁ בְּחַבֶּת. שְׁמְרוּהוּ עֲדַת אַמּוֹנִי, כִּי-בּו בָחַר יְהוָה ^{יאהדונה} (שם י"ח ה):

חִי אַתָּה לְנֶצַח, כָּתַב לָהֶם עַל מִצַּח. תָּיו תַּחֲיו לְחַיִּים, לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים: זֶה אוֹם לָךְ יְדוּעָה, נָדָה וְנָעָה וְתוּעָה. זָכַר לָמוֹ הַשְּׁבוּעָה, וְכָתַבְם בְּסֵפֶר הַיְשׁוּעָה: קִפֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ, וְתִיטִיב אַחֲרֵיתֵנוּ. וְלָחִי בְּעִיר קֹדֶשְׁנוּ, וַיְהוָה ^{יאהדונה} בְּרֹאשֵׁנוּ (ע"פ מיכה ב' י"ג):

שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים, אֶל-אֵל יוֹשֵׁב הַפְּרוּבִים (ב' פעמים):

^{אוצר החכמה} מסורת הפיוט: נדה ונעה. א' ב' ג' ד' נדה ונעה: וְתִיטִיב. א' ב' ג' ד' וְתִיטִיב:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

חרפתכם. חרפת הגלות: היום נצורים. אתם חרפתכם. חרפת הגלות: נצורים. אתם הנצורים, שאתם נצורים כבבת, כמ"ש יצרנהו כאישון עינו (דברים ל"ב י"ד): שבת קדש וכו'. שמוהו: תיו תחיו לחיים. הוא לשון רו"ל (שבת נ"ה ע"א) על פסוק והתוית תיו שאמרו תיו תחיה תיו וכו': אום. אומה: ולחי. לשנה הבאה כעת חיה [מן] כה לחי (ש"א כ"ה ו'): וה' בראשנו. פסוק הוא ויעבור מלכם לפניכם וה' בראשם (מיכה ב' י"ג): ^{אוצר החכמה}

הערות

רקיעים ע"י חגיגה (י"ב ע"ב), ואמר ערבה לצורך החרוז): יהמו. יכמרו: ידכם תשאנו. בתפלה: ידועה. אהובה, מן כי ידעתיו (בראשית י"ח

סימן יצחק (בכפל יו"ד) כנזי. לחן יום צעקו.

יום באתם לחלות, פני אל רמים. צעקתכם ישמע, צור עולמים. רחמיו עת תבקשו, אצילי עמים. ואל שדי

יתן לכם רחמים (בראשית מ"ג י"ד):

יה שובה בנה, כאז לגבולו. ופדה אסירך, אשר אסרתו במעלו. תתה בבור גלות, מנת גורלו. ראה כי-ארכו

לו, שם הימים (שם כ"ז י"ח). **ואל שדי יתן לכם רחמים:**

צאן מרעיתך, לביתך פונות. בליל זה אשמורות, לשפוך תחנות. ענים ועמלם, ראה אל אמונות. דין אלמנות,

ואבי יתומים (ע"פ תהלים ס"ח י'). **ואל שדי יתן לכם רחמים:**

חסדך הפלא לעם, ידם אין לאל. ומקדש עז תכוונן, ומזבח אריאל. וקץ סתום תגלה, בבוא הגואל. אלהי

ישראל, הבה תמים (ש"א י"ד מ"א). **ואל שדי יתן לכם רחמים:**

קרוב הרשום, יה בכתב אמת. היות מלך וכהן, שניהם

שפתי דעת

מוצא שפתיך

אצילי וכו'. גדולי עמים: לביתך. לבית אל רמים. ע"ש והוא רמים ישפוט (איוב כ"א הכנסת: אין לאל. אין להם יכולת: הבה תמים. כ"ב), ואולי יש להגיה תמים: אצילי עמים. גדולי עמים, מן ומאציליה קראתיך (ישעיה מ"א ט'): גאולה שלימה:

צאן מרעיתך. ע"ש ואתם צאני צאן מרעיתי (יחזקאל ל"ד ל"א): **לביתך פונות.** לבית הכנסת: **אין לאל.** אין להם יכולת, מן יש לאל ידי (בראשית ל"א כ"ט): **הבה תמים.** הבא הגאולה שלימה, ופסוק הוא (ש"א י"ד מ"א) ושם ג"כ פי' לשון שלימות ע"ש: **הרשום בכתב אמת.** פסוק הוא בדניאל (י' כ"א) בענין הקץ:

הערות

רחמיו עת תבקשו. כמו הפוך עת תבקשו רחמיו: **שובה.** השב: **לגבולו.** א"י: **במעלו.** בעונו: **תתה.** נתת: **מנת.** חלק: **אריאל.**

לְהַעֲמִית. וּפָרָא לְבַל־יִפְרָה, וְשָׁעִיר לְהַצְמִית. נָא וְהִפָּה וּמֵת,
אֵין לוֹ דְּמִים (שמות כ"ב א'). וְאַל שֹׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים:

כִּלְה נָא מֵאָרֶם, צָבָא וְהָמוֹן. וְקָם שִׁבְט נֹחַל, דָּת אָמוֹן. וְאִז
עַל־מִשְׁפָּטוֹ, יֵשֵׁב אֲרָמוֹן. נָא בְּצִדְקַת אֲב הָמוֹן, בָּא
בְּיָמִים (בראשית כ"ד א'). וְאַל שֹׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים:

נָא בְּשׁוּב עַמְךָ, אֶל־יִקַּח בְּשֻׁנָּה. וּפִדְהוּ שְׁנִית, כְּאִז מִגְשָׁנָה.
לְהַשִּׁיבוֹ כְּקֶדֶם, לְשַׁעַר הַיְשָׁנָה. לַחֵג בִּשְׁנָה, שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים (שמות כ"ג י"ז). וְאַל שֹׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים:

זְרוּיִים יִשְׁמִיעַ, אֵל מִזְבֻּלוֹ. וְקוֹל מְבַשֵּׁר מֵאֵת, פָּנֵי הַיִּכָּלוֹ.
עֲדִיכֶם עִם מַרְעִיתוֹ וְחֻבְלוֹ. יָבֹא שִׁילָה, וְלוֹ יִקְהַת
עַמִּים (בראשית מ"ט י'). וְאַל שֹׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים:

מסורת הפיוט: ושעיר. א' ושעיר:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

להעמית. להיות חברים באהבה ואחוה: ופרא. ישמעאל:
ישמעאל: ושעיר. אדום, ע"ש איש שעיר (בראשית כ"ז י"א): להצמית. להכרית: דת אמון. התורה הקדושה:
התורה הקדושה, מן ואהיה אצלו אמון (משלי ח' ל'): ארמון. ביהמ"ק: אב המון. אאע"ה: בושנה.
כמו בושנה, והוא פסוק (הושע יו"ד ו'): מגושנה.
מגושן שהיו בה בגלות מצרים: לשער הישנה.
בביהמ"ק שתובב"א, ופסוק הוא בנחמיה (ג' ו'): זרויִים. מפוזרים, מן אשר זרו את יהודה (זכריה ב' ב'):
עדיכם. אליכם:

הערות

יפרה. ירבה: אין לו דמים. ר"ל הותר דמו ואין
בו איסור לא תרצח: נוחל. יורש, ע"ש מורשה
קהלת יעקב (דברים ל"ג ד'): שילה. משמותיו
שפתי רננות / סליחות כמנהג גירבא ולוב {עמוד 663} {755275}

יְהִי בֵּית שְׁמַתָּה, לְשַׁבְּתָךְ מְכוֹן. בְּרֹאשׁ הָרִים יִהְיֶה, נִשְׂא וְנָכוֹן.
וּבֹ אִישׁ צִמַּח שְׁמוֹ, בְּטַח יִשְׁכֹּן. וּמִמְשַׁלְתּוֹ תַּפּוֹן, לְאֶרֶץ
יָמִים (תהלים כ"ג ו'). וְאַל שִׁדֵּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים:

מסתג'אב. סימן א"ב מרובעת, ובבית האחרון אני משה קמחי.

אֵל שִׁדֵּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים (בראשית מ"ג י"ד):

אֲנַחְנוּ אֲשִׁים קִדְחָנוּ, אִישׁוֹן עֵין לֹא פָקַחְנוּ, אָכֵן בְּשִׁדָּה
דְּלוֹת הִסְתַּפַּחְנוּ, אֲנַחְנוּ מְאֻלָּמִים אֲלָמִים (שם ל"ז ד'):

בּוֹחֵר לְהַמְלִיץ בְּאִמְרֵי־שֹׁפָר, בְּכוֹת דְּמַעוֹתָיו יִתֵּן כֹּפֶר,
בְּרֹאשׁוֹ יִצְיַע שֶׁק וְאַפֶּר, בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרוּמִים (ויקרא י"ג

מ"ה):

גְּמוּל יִשָּׁר לְגַלְמוּד מִפְּשָׁעִים, גּוֹפְתּוֹ לְטָהָר וְיִצְרוֹ לְהִרְעִים,

מסורת הפיוט: אל שדי. נדפוס א' קרוע הדף ואינו נמצא בידענו: אנחנו מאלמים. ב' ג' ד' ואנחנו:

שפתי דעת

בית שמת. ביהמ"ק: בראש הרים. ע"ש נכון
יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות
(ישעיה ב' ב'):

אֲשִׁים קִדְחָנוּ. כצ"ל, מן כי אש קדחתם באפי
(ירמיה י"ז ד'), ואמר אשים בלשון רבים כמו לחמי
לאשי (במדבר כ"ח ב') וכליל לאשים (זבחים נ"ג

ע"ב): קדחנו. לשון בעירת אש, ור"ל חרון אף ה' ח"ו: אִישׁוֹן עֵין. לא פקחנו עינינו: בשדה דלות.
בגלות ועניות: הסתפחנו. לשון דיבוק, מן מהסתפח בנחלת ה' (ש"א כ"ו י"ט): להמליץ באמרי שפר.
להמליץ דבריו באמרים טובים וצחים: יתן כופר. פדיון נפשו: לגלמוד. נע ונד, מן ואני שכולה וגלמודה
(ישעיה מ"ט כ"א): מפשעים. מעוונותיו: להרעים. להרעיד:

הערות

בוחר וכו'. עם ישראל: גמול יושר. מה שאומר
בסמוך גופתו לטהר וכו': ויצרו להרעים. ע"ש
יגער ה' בך השטן (זכריה ג' ב'). ומה שכתב הרב

מוצא שפתיך

אֲשִׁים קִדְחָנוּ. לשון בעירת אש, ור"ל חרון אף
ה' ח"ו: בשדה דלות. בגלות ועניות: הסתפחנו.
לשון דיבוק: להמליץ. לשון מליצה בלשון צח:
כופר. פדיון נפשו: לגלמוד. לשומם ויחיד:
להרעים. לשון שבר, מן תרועם בשבט ברזל.

ע"ב): קדחנו. לשון בעירת אש, ור"ל חרון אף ה' ח"ו: אִישׁוֹן עֵין. לא פקחנו עינינו: בשדה דלות.
בגלות ועניות: הסתפחנו. לשון דיבוק, מן מהסתפח בנחלת ה' (ש"א כ"ו י"ט): להמליץ באמרי שפר.
להמליץ דבריו באמרים טובים וצחים: יתן כופר. פדיון נפשו: לגלמוד. נע ונד, מן ואני שכולה וגלמודה
(ישעיה מ"ט כ"א): מפשעים. מעוונותיו: להרעים. להרעיד:

בטח. ללא מורא ופחד:

אנחנו מאלמים אלומים. כצ"ל בלא וא"ו
לפי סימן א"ב, וכן הוא בכתוב. (נאמ"ן ס"ט):

גָּבוֹר חָצִיו שְׁנוֹנִים עִם, גִּחְלִי רִתְמִים (תהלים ק"כ ד')
 דּוֹפְקֵי דָלְתוֹת בְּלַחַשׁ וּבִשְׁוֹעַ, דּוֹרְשִׁים יוֹם אֶחָד לְמַרְגּוּעַ,
 דְּבִקּוֹ בְּמִלְכָּם לְשִׁמוּעַ, דְּבָרִים טוֹבִים דְּבָרִים נְחוּמִים

(זכריה א' י"ג)

הַדּוֹף יָד עֲמוֹן וּגְבַל, הִלְמוּהוּ יָמֵי עוֹלָם וְעַלְם לֹא יִחַבֵּל,
 הַשְׁבִּיעוּהוּ בַּמְרוֹרִים אֲבָל, הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלָמִים

(בראשית ל"ד כ"א)

וַיִּתְּנוּ חַחֵי תוֹגָה בְּלַחֲיוֹ, וַיַּעַל עוֹלָל יָבֹז עֲדִיו, וַיַּעַל הָאֵב
 יָסִירוּ צְבִיו, וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרָפִים (שם ב' כ"ה)
 זְמַנִּים צִעוֹנֵי וַיַּעַלֵּי הִסִּירוּ מִשְׁרָתִי, זָדִים הִתְאַווּ בּוֹא

מסורת הפיוט: צעוני. ב' ג' ד' צעוני:

שפתי דעת

מוצא שפתיך

ובשוע. ובצעקה: דורשים יום אחד למרגוע. למנוחה, וכמ"ש במדרש רבה (בראשית רבה פס"ג אות י"ג) שלא ישב יעקב בצלו של עשו יום אחד בשלוה: הדוף. דחה אותם, מן ויגש גיחזי להדפה (מ"ב ד' כ"ז): הלמוהו. שברוהו וכתתוהו: ימי עולם. תמיד ועול שלהם לא יחובל: חחי. אותם כלי ברזל שצדים בהם הדגים ונוקבים לחייהם, והוא דרך משל לרוב הצרות ולכן אמר חחי תוגה: עדיו. תכשיטו: צביו. גם הוא לשון עדי: צעוני. הגלוני: משרתי. לשון מלכות: התאוו וכו' זמירות וכו'. כמ"ש כי וצעוהו (ירמיה מ"ח י"ב): הסירו משרתי. מלכותי מלכי המולך עלי: התאוו זמירות וכו'. כמ"ש כי

הערות

השביעוהו כביכול בגזרות קשות ומרות (מלה"כ איכה ג' ט"ו): אבל האנשים האלה שלמים. ר"ל אבל אויבינו שלמים ולא חסרים דבר בעוה"ר: תוגה. יגון: עולל. תינוק: זמנים צעוני. כצ"ל הניקוד (ירמיה מ"ח י"ב), ור"ל הזמן הרע הגלני. (נאמין ס"ט):

מוצא שפתיך מלשון תרועם בשבט ברזל, תמוה מאד במחכ"ת שהמ"ם במלת תרועם איננה שורש כי השרש רעע מהכפולים (או רוע מנחי ע"ו) וא"כ הול"ל ויצרו לרועע: גבור חציו וכו'. אתה ה' הגבור שחציו שנונים וכו': וגבל. שם אומה: לא יחובל. ר"ל לא יפסק: השביעוהו במרורים.

פִּקְדָתִי, זְמִירוֹת חֲמֻדָּתִי וַיִּנְסוּ אוֹתִי, זֶה עָשָׂר פְּעָמִים (במדבר י"ד

כ"ב):

חֲשֹׁךְ נָרִי בְּאִישׁוֹן פִּשְׁעִי, חֶבֶשׁ נִגְעִי בְּאִישׁוֹן שַׁעֲשׁוּעִי, חֶלְקִי
יְהוָאֲדֹנָי יֵאָדוֹנָהּ מִכָּל־יִגְיַעִי, חֲבָלִים נִפְלוּ־לִי בַּנְּעִימִים

(תהלים ט"ז ו')

טָרָם יִבְקֹשׁ פִּשְׁעִי אֶפְנֶעַ, טָרָם לִבִּי מִפִּחְדְּךָ יִתֵּר וַיִּנֶּעַ,
טָהוֹר לֹא יִמְנַע, טוֹב לַהֲוֹלָכִים בְּתָמִים (שם פ"ד י"ב):

יוֹקְשִׁים בְּפִחִי תִלְאוֹת הַזְכִּירוּ, הַיּוֹם רַחֲמָיו וַעֲוֹנוֹתֵיכֶם
הִסִּירוּ, יַחַד לְשִׁמּוֹ אִם־תִּתְּעִירוּ, יוֹסֵף יְהוָאֲדֹנָי יֵאָדוֹנָהּ
עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים (דברים א' י"א):

כָּשִׁלְתִּי בְּאַפִּס מוֹעֲצוֹת, כָּסוּחַ לִבִּי וּבִקְרָבִי מַעֲרָצוֹת, כָּלוּ

מוצא שפתיך

שם שאלונו וכו' שירו לנו משיר ציון (תהלים קל"ז)
ג': באישון פשעי. בחשך הגלות בעון פשעי:
באישון שעשועי. באישון עיני שעשועי ונמשך
לחלקי ה' וכו' שאחריו: חבלים. גורלות: יתר
וינע. יקפוץ ויחרד: יוקשים בפחי וכו'. אתם
הנלכדים ברשתי ומוקשי התלאות והצרות הזכירו
וכו': מועצות. לשון עצה: כסות. לשון כריתה:
מערצות. שבר וחתת:

שפתי דעת

שם שאלונו שובינו דברי שיר וגו' שירו לנו משיר
ציון (תהלים קל"ז ג'): באישון פשעי. בחשך
הגלות בעון פשעי: באישון שעשועי. באישון
עיני שעשועי, וחוזר למ"ש אחריו חלקי ה' וכו':
חבלים. גורלות: יתר. יקפוץ, מן ויתר ממקומו
(איוב ל"א א'): וינע. וירעד, מן נוע תנוע ארץ
(ישעיה כ"ד כ'): יוקשים בפחי תלאות. מדבר
כנגד ישראל אתם הנלכדים ברשת ומוקשי
התלאות והצרות הזכירו וכו': ועוונותיכם הסירו.

כצ"ל ע"ש הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני (ישעיה א' ט"ז): באפס מועצות. היפך ותשועה ברוב יועץ
(משלי כ"ד ו'): כסות. כרות, מן שרופה באש כסוזה (תהלים פ' י"ז): ובקרבי מערצות. שבר וחתת,
מן לא תערוץ מפניהם (דברים ז' כ"א):

הערות

יבוקש פשעי. לדון אותי עליו:

חַיִּי בָּבוּר תּוֹכָחוֹת וְנֶאֱצוֹת, כִּי־אֶרְכּוּ־לּוֹ שָׁם הַיָּמִים (בראשית כ"ז

ח):

לִי סָבְבוּ עֲוֹנוֹתַי מַחֲלָתִי, לְשֵׁלֶם שְׂכָר פְּעֻלָּתִי, לָמָּה לִּי חַיִּים
וְחֻטָּאתִי, לְאָבִי כָּל־הַיָּמִים (שם מ"ד ל"ב):

מִוְרָשִׁי לְבָבִי תִהְלֹת־אֵל יוֹדִיעוּ, מִסֶּפֶר גְּדֻלּוֹ אֵלָיו לֹא
יִגִּיעוּ, מִפְּלֹאֵיו שְׁחָקָיו יִבִּיעוּ, מִלְּכוּתָךְ מַלְכוּת
כָּל־עוֹלָמִים (תהלים קמ"ה י"ד):

נֶאֱוָר אוֹיְבִים מִקֶּדֶם נִגְפָם, וְשֵׁק זַעְמוֹ עָמַס עַל־כֶּתֶפָם, נַחֵל
קִישוֹן גֶּרְפָם, נַחֵל קְדוּמִים (שופטים ה' כ"א):

סָחִי וּמָאוֹס שָׁם אֲדִירִים, סוֹד רוּחוֹתָם יִשְׁלַף מִפְּגָרִים, סֶאֱוֹן
סוֹאֵן בְּגוֹיֹת מְדַקְרִים, שְׁמֵלָה מְגוֹלְלָה בְּדָמִים (ישעיה ט' ד'):

שפתי דעת

בבור תוכחות. בכלא גלות של יסורין: ונאצות. שמיסרים ומנאצים אותי או"ה: לי סבבו עוונותי מחלתי. כל חליי וכאבי סבבו אותי לי עוונותי: לשלם. ר"ל עונש על פעולתי: מורשי לבבי. מחשבותי: מקדם נגפם. קודם שהרבנו לחטוא: סחי. ענין מאיסות גם הוא: סאון סואן. פסוק הוא בישעיה (ט' ד') ועניינו לשון מיתה לדעת קצת מפרשים שהוא כמו הפוך אסון עיין להראב"ע שם: מדוקרים. בחרבות:

מוצא שפתיך

בבור תוכחות. בכלא ייסורי הגלות: ונאצות. מאו"ה: מחלתי. חליי וכאבי: לשלם וכו'. ר"ל עונש על פעולתי, מלשון רז"ל ושכר עבירה עבירה (אבות פ"ד מ"ב): מורשי לבבי וכו'. מחשבות לבבי: לא יגיעו. חוזר למורשי לבבי שזכר כלומר לא ישיגו לספר גדלו, מן ואם לא תגיע ידו די שה (ויקרא ה' ו'): נאור. הקב"ה, מן נאור אתה אדיר (תהלים ע"ו ה'): מקדם וכו'. קודם שהרבנו לחטוא נגפם: סחי. לשון מאיסות: סאון סואן. לשון מיתה לקצת מפרשים (ישעיה ט' ד'), שהוא כמו הפוך אסון: מדוקרים. בחרבות:

הערות

וחטאתי לאבי וכו'. ר"ל אם חטאתי לאבי וכו': מספור גדלו וכו'. אם ישבו למנות גדלו של השי"ת אליו לא יגיעו: מפלאיו שחקיו יביעו. ע"ש השמים מספרים כבוד אל (תהלים י"ט ב'): שפתי רננות / סליחות כמנהג גירבא ולוב {עמוד 667} {755275}

עֲתָה שַׁבַּת כְּצוּרִי וַחֲלִילִי, עֲדִי אֶתְנַצֵּל וְאֶפְשׁוּט כְּלִילִי,
עַד־אֶעֱמְדָה בְּרַגְלִי, עַל הָרִי בְּשָׁמַיִם (שה"ש ח' י"ד):

פּוֹעָרִים לְמַלְקוֹשׁ סְלִיחָה פִּיהֶם, פָּרְצוּ גֶדֶר מַפְעֲלוֹתֵיהֶם,
פָּאָר תַּהֲלוֹתֶיךָ כְּסוּ עַל־פְּנֵיהֶם, כִּי־הָיוּ הָאֲנָשִׁים
נִכְלָמִים (ש"ב י"ח):

צוּרֵי חוֹתָם חֲזוֹן וְנָבִיא, צְבָאוֹתֶיךָ מִפִּי לֵישׁ וְלָבִיא, צִוָּה
לְהַצִּילָם וּלְהַבִּיא, צֶדֶק עוֹלָמִים (דניאל ט' כ"ד):

קָטַב מְרִירֵי הָעֵתָק מִפִּיהֶם, קָרָא בְּאֲזְנֵיהֶם בַּל־יֵאָרִיךְ מֵהֶם,
קֶץ פְּדוּת כִּי אִם־דִּבֶּר אֲלֵיהֶם, קָרְבוּ הַיָּמִים (יחזקאל י"ב כ"ג):

מסורת הפיוט: פרצו גדר. ב' ג' ד' פרצו גדר: פסו. ב' ג' ד' להצילם. ב' ג' ד' להצילו:

מוצא שפתיך

עתה וכו'. אחר הגלות בעוה"ר: עדיי אתנצל.
מן ויתנצלו בני ישראל את עדים (שמות ל"ג ו'):
כלילי. מלבושי, מן כליל תכלת (שם כ"ח ל"א):
פוערים. פותחים: למלקוש. לשון איחור:
מפעלותיהם. מעשיהם הרעים, פרצו גדרם ושבו
מהם: צורי חותם וכו'. שאתה חותם: צבאותיך.
ישראל: ליש וכו'. או"ה: צדק וכו'. הגואל
שיגלה בב"א: קטב מרירי. בדרך משל לצרות
הגלות: העתק. הסיר:

שפתי דעת

עתה. אחר הגלות בעוה"ר: עדיי. תכשיטי
ויופיותי, מן ויתנצלו בני ישראל את עדים (שמות
ל"ג ו'): כלילי. מלבושי, מן כליל תכלת (שם כ"ח
ל"א): פוערים. פותחים: פרצו גדר
מפעלותיהם. ממעשיהם הרעים פרצו גדרם ושבו
מהם: חותם חזון ונביא. ע"ש הפסוק ולחתום חזון
ונביא בדניאל (ט' כ"ד): צבאותיך. ישראל: ליש
ולביא. או"ה: צדק עולמים. הגואל שיגלה
בב"א: קטב מרירי. המות והגלות שהוא מר
ממות: קץ פדות. חוזר למעלה אל בל יאריך מהם:

הערות

תהלותיך שאומרים לפניך שיהיה ככסוי על
פניהם המלאות בושה. (נאמ"ן ס"ט): חותם חזון
ונביא. מקיים דברי הנבואות: להצילם. כצ"ל
(נאמ"ן ס"ט): בל יאריך מהם קץ פדות. לא
יתעכב קץ גאולתם:

הרי בשמים. ביהמ"ק: פוערים למלקוש
סליחה פיהם. פוערים פיהם למי סליחה: פרצו
גדר מפעלותיהם. כצ"ל הניקוד בסמיכות, ור"ל
יצאו מגדרם שעברו על דברים שהיו גדורים
מלעשותם. (נאמ"ן ס"ט): פאר תהלותיך פסו
על פניהם. כצ"ל הניקוד, ור"ל שמו את פאר
שפתי רננות / שליחות כמנהג גירבא ולוב {עמוד 668} (755275)

רְצֵה רְצוּצִים בְּשִׁמְךָ וּבְצִלְךָ יַחֲסִיוֹן, רַעַל חֲמָה בַּל־יִשְׁתָּיוֹן,
רָמָה יָדְךָ בַּל־יַחֲזִיוֹן, רַבִּים לִוְחָמִים (תהלים נ"ו ג'):

שׁוּבָב יִשְׁפֹךְ עַל־עֲוֹנוֹ דָּמָעוֹ, שָׁב לְטִהַר גּוֹו מִפְּשָׁעוֹ, וְהִזָּה
עָלָיו בְּאֶצְבָּעוֹ, שִׁבַּע פְּעָמִים (ויקרא ט"ז י"ט):

תָּמִיד תָּמִיד אֶל־חֵיק שְׁבוּיִים, תִּשְׁוָעָה תַּחַת סְבָלוֹתָם
שְׁבָעִים, תַּעֲשֶׂה נְקָמָה בַּגּוֹיִם, תּוֹכַחוֹת בַּלְּאָמִים (תהלים
קמ"ט ז')

אַחֲרֶיךָ נְבָרִים יָרוּצוּ, מִתְּנוּמוֹת שְׁרִירוֹת הֶקִּיצוּ, קָדוֹשׁ
מְזוֹרֵם חוֹבֵשׁ יַעֲרִיצוּ, לַיהוָה יִהְיֶה יֵהוָה יֵהוָה יֵהוָה יֵהוָה
הַרְחָמִים (דניאל ט' ט')

מסורת הפיוט: אל חיק. ב' ג' ד' על חיק: שבעים. ב' ג' ד' שבעתים:

שפתי דעת

רְצוּצִים. שְׁבוּרִים, מִן וּשְׁלַח רְצוּצִים חֲפָשִׁים
(ישעיה נ"ח ו'): רַעַל. לִשׁוֹן כּוֹס תִּרְעֵלָה וְהוּא
סֵם הַמּוֹת, וּפְסוּק הוּא סֵף רַעַל (זכריה י"ב ב')
וּר"ל צָרוֹת הַגְּלוּת: בַּל יַחֲזִיוֹן רַבִּים לִוְחָמִים.
מִלַּחֲמוֹת וּמַהוּמוֹת כִּי אִם שְׁלוֹה וְהַשְׁקֵט: שׁוּבָב.
עֲנִין מֶרֶד, מִן וַיִּלֶךְ שׁוּבָב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ (ישעיה נ"ז
י"ז): שְׁבוּיִים. יִשְׂרָאֵל: תַּחַת סְבָלוֹתָם. שְׁסָבְלוֹ
עוֹל הַגְּלוּת: נְבָרִים. בְּרִי לֵבָב, מִן עִם נֹבֵר
תִּתְּבֵר (ש"ב כ"ב כ"ז): מְזוֹרֵם חוֹבֵשׁ. כֹּאבִים
מֶרְפָּא: יַעֲרִיצוּ. יְקִדִּישׁוּ, מִן וְאֵת אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ (ישעיה כ"ט כ"ד):

מוצא שפתיך

רְצוּצִים. שְׁבוּרִים, מִן וּשְׁלַח רְצוּצִים חֲפָשִׁים
(ישעיה נ"ח ו'): רַעַל. כּוֹס הַתִּרְעֵלָה, בְּדֶרֶךְ מִשְׁלַח
צָרוֹת הַגְּלוּת: בַּל יַחֲזִיוֹן וְכוּ'. מִלַּחֲמוֹת וּמַהוּמוֹת כִּי
אִם שְׁלוֹה וְהַשְׁקֵט: שׁוּבָב. עֲנִין מֶרֶד: גּוֹו. גּוֹפּוֹ:
שְׁבוּיִים. יִשְׂרָאֵל: סְבָלוֹתָם. עוֹל גְּלוּתָם: נְבָרִים.
יִשְׂרָאֵל בְּרִי לֵבָב: שְׁרִירוֹת. לִשׁוֹן הַבִּטָּה וּמַחֲשָׁבָה
בִּלְבָב: מְזוֹרֵם חוֹבֵשׁ. כֹּאבִים מֶרְפָּא: יַעֲרִיצוּ.
שִׁתְּעַרְצוּ וַיַּחֲתוּ מִמֶּנּוּ:

הערות

י"ב). נֶאֱמַר ס"ט: שְׁבָעִים. כִּינִי דְצִי"ל (נֶאֱמַר
ס"ט): מִתְּנוּמוֹת שְׁרִירוֹת הֶקִּיצוּ. מִשְׁנָתָם שֶׁהִיוּ
הוֹלְכִים אַחֲרֵי שְׁרִירוֹת (רֵאיוֹת) לִבָּם הֶקִּיצוּ לְשׁוּבָה
לָהּ:

רָמָה יָדְךָ. רִי"ל לֹא תִקְצֹר יָדְךָ חַיִּי, וּלְכֹן בַּל
יַחֲזִיוֹן וְכוּ': גּוֹו. גּוֹפּוֹ: וְהִזָּה עָלָיו וְכוּ'.
מִהַדְמָעוֹת: וְהִזָּה וְכוּ'. חֲסֵר כֹּאן אוֹת שִׁי"ן
(נֶאֱמַר ס"ט): תָּמִיד. פּוֹנֵה לְשִׁי"ת שֶׁהוּא חַי
תָּמִיד (נֶאֱמַר ס"ט): אֵל חֵיק. כְּצִי"ל (תהלים ע"ט

אַל שִׁדִּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים:

ויאמר המעמד השייך ללילה זה (כללי המעמד ראה עמוד 758).

חתימה. סימן שלמה קטן. במשקל שש ושלש תנועות. לחן שבחך אל, או חנון הנחיל.

חֲלוּ נָא פְּנֵי אֵל בְּלִילְכֶם, וְרוֹן שִׁפְכוּ. הַבֶּקֶר אֹר לָכֶם, וְלִכּוּ

(ע"פ ש"א כ"ט י')

שָׂאָר יָשׁוּב שָׂאָר יַעֲקֹב, יִתְחַבְּרוּ. וּשְׂאָר יִצִּיל מֶרְקֵב,
וְיִתְדַבְּרוּ. וְחַבְּלֵי הוֹלְכֵי עֲקֹב, תִּקְצִירוּ. וּמִיתָרֵי

מסורת הפיוט: יתחברו. א' תתחברו: מרקב ויתדברו. א' מרקוב יתדברו:

שפתי דעת

חלו נא. לשון תפילה, מן ויחל משה (שמות ל"ב י"א), ופני ה' לא חליתי (ש"א י"ג י"ב): ורון **שפכו.** ע"ש שפכו לפניו לבבכם (תהלים ס"ב ט'): **שאר ישוב.** פסוק הוא בישעיה (יו"ד כ"א) ופירושו שם אינו שייך לכאן וכאן תפס לישנא דקרא ור"ל שארית ישראל ישובו לארצם ושאר ישוב הם שאר יעקב אלא שליופי החרוז אמר מלות נרדפות כמו מספר מפקד ודומיהם: יתחברו. יתקבצו לארצם: **ושאר יציל.** והשאר הזה יצילם מרקב, ע"ש והוא כרקב יבלה (איוב י"ג כ"ח) וכלומר ממיתה: ויתדברו. ויתנהגו, ע"ש כי מרחמם ינהגם (ישעיה מ"ט יו"ד): **וחבלי הולכי עקוב.** הרשעים, מן עקוב הלב (ירמיה י"ז ט'): **תקצירו.** תוכיחום ותיסרום לבל ישובו לדרכם הרעה עוד: **ומיתרי תשובה.** וחבלי התשובה

מוצא שפתיך

ורון. לשון תפילה: **שאר וכו'.** פסוק הוא בישעיה (יו"ד כ"א) שאר ישוב שאר יעקב אל אל גבור, ור"ל השארית ישובו ולתוספת ביאור אמר שאר יעקב וכו' ור"ל השארית מבני יעקב הם ישובו לה' ע"ש. ונתבארו בזה דברי הפייטן ופי' יתחברו לעבוד את ה' וכמו שתרגם יונתן שארא דבית יעקב יתובן למיפלח קדם אלהא גבבא. נ"ל: **ושאר יציל וכו'.** ור"ל ושאר הזה ששבו בתשובה יציל מרקב ממיתה מן והוא כרקב יבלה (איוב י"ג כ"ח): ויתדברו. לשון הנהגה, מלשון אשימם דוברות (מ"א ה' כ"ג), וכמ"ש כי מרחמם ינהיגם (ישעיה מ"ט יו"ד): **וחבלי.** לשון חבורה או קהילה, מלשון חבל נביאים (ש"א ה' כ"ג): **הולכי עקוב.** רשעים עקובי הלב: **תקצירו.** מענין ותקצר נפשי בהם (זכריה י"א ח'): **ומיתרי תשובה.** חבלי

הערות

לא"י יציל אותם מרקב דהיינו ממיתה כמ"ש המפרשים, ויתדברו ר"ל ויתנהגו שהולכים בגלגול מחילות מתחת לארץ כמשאז"ל (כתובות קי"א

ושאר יציל וכו'. עיי' מ"ש המפרשים ז"ל. ולעד"נ שרמז המשורר בכאן לתחיית המתים, וה"פ ושאר ישראל שמתו בגלות ולא זכו לשוב

תְּשׁוּבָה לְנִקּוּב, הֶאֱרִיכוּ (ע"פ ישעיה נ"ד ב'). הַבִּקֵּר אֹר לָכֶם וּלְכוּ:
 לִילָה אֶל-תְּנוּמוֹ, אֲבָל עֲמָדוֹ. וְאֶל-בֵּית אֱלֹהִים קוּמוֹ, וְלוֹ
 הוֹדוּ. וּבִיצְרָכֶם הִלַּחֲמוֹ, וּבֹ מִרְדּוֹ. וְדַרְכֵי-תֶם וּשְׁבִיל
 מוֹסֵר דְּרָכּוֹ. הַבִּקֵּר אֹר לָכֶם וּלְכוּ:

מִי־רֵאת יוֹם מִשְׁפָּט, נִבְהָלוּ. כִּי בָאֵשׁ אֵל נִשְׁפָּט, לְזֹאת חָלוּ.
 וּבִרְאוֹת כִּי-אֵין מִפְּלֹט, אֲמָלְלוּ. וּמִבְּשֶׁת פְּנִיָּהֶם אֵט,
 יִהְלְכוּ (ע"פ מ"א כ"א כ"ז). הַבִּקֵּר אֹר לָכֶם וּלְכוּ:

הֵן אֲבִנָּה טִירוֹתִי, אֲשֶׁר הֵם סָחִי. וְעַל בְּנֵי וּבְנוֹתִי, אֲשׁוּ
 רוּחִי. וְאֶעְרוֹךְ אֶת-נִירוֹתִי, לְמִשְׁיַחִי. לְעַד אִם-בִּחְקוֹתִי,
 תִּלְכּוּ (ויקרא כ"ז ג'). הַבִּקֵּר אֹר לָכֶם וּלְכוּ:

קִטְרֵת עֵמֶךְ וְשִׁמְנֶךָ, מִהִלָּלִים. וְשִׁירֶם תְּמוֹר קֶרְבָּנֶךָ, וְהִלּוּלֶךָ.
 וְשִׁלְמֵיהֶם רִינוֹנֶךָ, לְמוֹל גּוֹאֲלֶךָ. וְדַמְעָתֶךָ מְקוֹם יֵינֶךָ,
 יִנְסִכּוּ. הַבִּקֵּר אֹר לָכֶם וּלְכוּ:

שפתי דעת

יֶאֱרִיכוּ: לְנִקּוּב. ר"ל בְּבִירור וּבִגְלוּי: וּשְׁבִיל
 מוֹסֵר. וְדַרְכֵי הַמוֹסֵר: יוֹם מִשְׁפָּט. יוֹם הַדִּין: חָלוּ.
 רַעְדוּ: אֵט יִהְלְכוּ. מִן וְהִלָּךְ אֵט (מ"א כ"א כ"ז),
 לְשׁוֹן נַחַת: טִירוֹתִי. עֲרִי, מִן טִירוֹתֶם נִשְׁמָה (תהלים
 ס"ט כ"ו): סָחִי. מֵאוֹס: אֲשׁוּ רוּחִי. אֲשִׁים רוּחִי,
 ע"ש אֲשַׁפּוֹךְ רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר וְנִבְאוּ בְּנִיכֶם
 וּבְנוֹתֵיכֶם וְגו' (יזאל ג' א'): קִטְרֵת עֵמֶךְ וְכו'. מִהִלָּלִים הוּא בְּמִקּוֹם קִטְרֵת וְשִׁמֶן שֶׁל הַנְּסִיכִים: תְּמוֹר. ר"ל
 תְּמוֹרָה הַגֵּם שֶׁאֵינוֹ כֵּן הַדְּקִדּוֹק: וְשִׁלְמֵיהֶם רִינוֹנֶךָ. רִינוֹנֶם בְּמִקּוֹם שִׁלְמֵיהֶם:

מוצא שפתיך

תְּשׁוּבָה בְּדֶרֶךְ מִשְׁל: לְנִקּוּב הֶאֱרִיכוּ. לְפָרֵשׁ לָהֶם
 בְּאִרְיָכוֹת עַד שִׁישׁוּבוּ: תוֹם. לְשׁוֹן תְּמִימוֹת:
 וּשְׁבִיל. דֶּרֶךְ: יוֹם מִשְׁפָּט. יוֹם הַדִּין: חָלוּ. רַעְדוּ:
 אֵט. לְשׁוֹן נַחַת: טִירוֹתִי. עֲרִי: סָחִי. מֵאוֹס: אֲשׁוּ.
 אֲשִׁים: תְּמוֹר. תְּמוֹרָה:

הערות

ע"א). נֶאֱמַיִן ס"ט: בָּאֵשׁ אֵל נִשְׁפָּט. שׁוּפֵט
 לְשִׁלֵּם עַל עֲבִירוֹת בָּאֵשׁ (מִלֵּה"כ יחזקאל ל"ח
 כ"ב): הֵן אֲבִנָּה וְכו'. אֵלוֹ דְּבָרֵי הַשִּׁי"ת: בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵיכֶם וְגו' (יזאל ג' א'): קִטְרֵת עֵמֶךְ וְכו'. מִהִלָּלִים הוּא בְּמִקּוֹם קִטְרֵת וְשִׁמֶן שֶׁל הַנְּסִיכִים: תְּמוֹר. ר"ל
 תְּמוֹרָה הַגֵּם שֶׁאֵינוֹ כֵּן הַדְּקִדּוֹק: וְשִׁלְמֵיהֶם רִינוֹנֶךָ. רִינוֹנֶם בְּמִקּוֹם שִׁלְמֵיהֶם:

טַמְאָת שְׂרִירוֹת לְבָם, טָהָרוּ. אַחַר בְּעֵדוֹת כְּתָבָם, מָאֵד מָרוּ.
וְרַחֲמֵי אֲבִיהֶם בְּשׁוּבָם, שִׁבְרוּ. וְעַל יְהוָה יִהְיֶה
יְהָבָם, הַשְׁלִיכוֹ (ע"פ תהלים נ"ה כ"ג). הַפֶּקֶר אֹר לָכֶם וְלָכוּ:
נְאוּם-אֵל אֲשֶׁר-הוּא נְחוּץ, הִפִּירוּ. וְגָזוּל וְעָשׂוּק וְרָצוּץ,
הֶעֱבִירוּ. וּמִבְּחַר בְּרוּשִׁים תַּחַת הַנֶּעְצוּץ, הִמִּירוּ. וְעַל-
קִנְיָ רָצוּץ, אֶל-תַּסְמִכּוֹ (ע"פ מ"ב י"ח כ"א). הַפֶּקֶר אֹר לָכֶם וְלָכוּ:

סיום הסליחות בעמוד 745.

מסורת הפיוט: הֶעֱבִירוּ. א' הִפִּירוּ, ב' ג' ד' הֶעֱבִירוּ: הִמִּירוּ. ב' ג' ד' הִמִּירוּ: תַּסְמִכּוֹ. א' תַּתְמִכּוֹ:

מוצא שפתיך

שפתי דעת

שרירות. ענין ראייה והבטה במחשבה: אחר וכו'.
אחר שמרו בעדות התורה חזרו בהם וסיהרו
מחשבתם: בשׁוּבָם. בתשובה: שִׁבְרוּ. לשון תקוה:
נאום אל. דבריו יתברך: נחוץ. לשון מהירות
לשוב בתשובה: ברושים. מין אילן ארז בדרך משל
ליראת ה' יתברך: הַנֶּעְצוּץ. מין אילן קוצים בדרך
משל לעוונות: הַמִּירוּ. החליפו: ועל קנה רצוץ
וכו'. כל מבטח שאינו בשי"ת איך שיהיה שר או
מלך או ממון או בנים הכל כקנה הרצוץ אשר יסמך
עליו ובא בכפו ונקבה:

הרצוץ הזה וגו' אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה (מ"ב י"ח כ"א), ושם נאמר על הבטחתם על מלך
מצרים וכן כל מבטח חוץ ממבטח השי"ת בין שיהיה מבטח שר או מלך או ממון או בנים הכל הבל
ונקראים משענת קנה רצוץ וכמ"ש הפייטן [עמוד 244] וכל מבטח דוחה ובוטח בה' ישוגב, וכבר האריך
בענין הביטחון החסיד בעל חובות הלבבות שפתיים ישק עש"ב:

הערות

ושירם, ור"ל שגם הוא תמור קרבנם: **יהבם** חסרונם: **הֶעֱבִירוּ**. כצ"ל הניקוד ופירושו השיבו
השליכו. משאם השליכו, ור"ל בטחו בו שימלא הגזילה, וכן בהמשך צ"ל הַמִּירוּ. (נאמין ס"ט):